

de Ferran VII i potser excusar una mica els nostres avis de la denigrant submissió que revela aquest document, copiarem algun fragment de l'obra de Lafuente, l'historiador que malgrat ésser tan devot de la monarquia, no pot deixar d'indignar-se.

"És un període horrible, diu referint-se al regnat de Ferran VII.

"Semblava que la humanitat havia retrogradat vint segles. La nació espanyola, mentre estigué sense Rei, s'havia engrandit, espaordia el món com a poble guerrer que defensa la seva independència i vencia el Cèsar modern, admirava com a societat política que es regenera i conquista la llibertat. La nova Espanya, quan vingué el Rei, perdé sa força bèl·lica, es debilità fins a sucumbir sota una vergonyosa invasió i trobà com a premi als seus sacrificis pel *Desitjat* una miserable esclavitud en lloc de sa llibertat.

"Ferran VII, per tal de retrogradar-ho tot a l'any 1808, data per ell molt estimada, abolí totes les reformes, totes les conquestes del poble, i en ple segle de les llums llençà Espanya en les tenebrositats medievals."

Davant d'aquestes paraules no ens estranyarà que els metges no fossin una excepció. Efectivament, no ho foren. Tots i tothom havia de pagar les conseqüències de l'entronització de l'absolutisme i de la reacció. Les eminències de l'Estat anaren, per manament del *Desitjat*, a poblar els presidis de la costa africana; els sacerdots i prelats que volgueren tenir dignitat, foren enclaustrats en llunyans mosters, i els patricis que havien demostrat amb fets i sacrificis estimar la pàtria foren, per resolució del Rei, a la força o a presidi. I tot, per què? Per estimar massa la llibertat!

Potser no cal donar tota la culpa a Ferran, sinó compartir-la amb tots els que el voltaven: el partit absolutista, el bàndol apostòlic, els diputats ultrarealistes, tots els quals l'empenyien sempre a seguir endavant en el camí dels procediments reaccionaris.

Es clar que freqüentment, els consellers del Rei eren sortits de la xurma més vil i constituïen solament els instruments de la sàdica experiència absolutista. Arribaren a ésser consellers de Ferran VII un tal Ugarte, que era camàlic; un tal Chamorro, que el mateix servia de *bufón* que de confident del Rei, i que, a més, era vigilant de cuina. Sembla que ens trobem en aquells temps dissortats de Carles II, quan *La Perdiz*, *el Cojo* i *el Malo*, tres subjectes sortits dels barris baixos, arribaren a ésser Baronesa de Berlys, Conseller honorari de Flandes i Secretari de Despatx.

Al costat, però, d'aquests subjectes i que eren solament els vulgars executors dels més vils projectes absolutistes, hi havia els veritables consellers del Rei, informats tots d'un zel tan reaccionari, que deixaren endarrera els temps nefastos de l'obscurantisme espanyol, aquells dies vergonyosos dels Austries.

Aquests ministres i consellers, moltes voltes, eren víctimes de llur propi zel. Embalats pel corrent reaccionari i espiats pels que volien ocupar els llocs preeminents, moltes voltes anaven massa enllà, i els calia frenar. Això era pres per un retrocés que els era fatal. Ferran VII decidia deportar-los o empresonar-los, i per no fer-los tan trista la sentència, començava per tractar-los uns quants dies afectuosament i amb tots els miraments, i la darrera nit que estava amb ells, hi conversava cordialment i els convidava a fumar la cigarreta de comiat, i moltes voltes fins arribava a enviar-los, de vegades a altes hores de la nit, un criat de palau amb un afectuós present. Poques hores després rebien la poc agradable visita de l'executor de la reial justícia.